

ROLA PRACOWNIKÓW KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO W DOSTOSOWANIU SYSTEMÓW EDUKACJI DO POTRZEB RYNKÓW PRACY.

Edukacja jest głównym narzędziem umożliwiającym nabycie wiedzy i umiejętności, co w rezultacie stanowi fundament do osiągnięcia wysokiego poziomu rozwoju społecznego. Zachodzące zmiany gospodarcze, społeczne i technologiczne mają bezpośredni wpływ na stale zmieniające się potrzeby rynku pracy, co powoduje potrzebę ciągłego dostosowywania kwalifikacji zawodowych do tych zmian oraz przygotowanie uczniów do wyboru zawodu i kierunków kształcenia.

Istotne jest, zatem diagnozowanie potrzeb edukacyjnych w obszarze szkolnictwa zawodowego, zgodnie z potrzebami lokalnego i regionalnego rynku pracy, dostarczenie wiedzy instytucjom szkolnictwa zawodowego i młodzieży wybierającej zawód na temat bieżącej sytuacji

i przewidywanych zmian w zakresie wielkości i struktury miejsc pracy na rynku oraz oczekiwań pracodawców wobec przyszłych pracowników.

Szczególną uwagę trzeba zwrócić na potrzeby pracodawców w zakresie kształcenia kadr, nabywanych przez uczniów umiejętności w procesie kształcenia w nawiązaniu do zmian zachodzących na rynku pracy.

Obecny rynek pracy nie jest już rynkiem lokalnym, lecz rynkiem europejskim, a nawet światowym.

Dlatego istnieje konieczność nauki języków obcych przez młodych ludzi, które zwiększają mobilność pracowników, a tym samym zwiększają jego szansę na zatrudnienie. Wielką rolę spoczywa na pracodawcach w procesie realizacji praktycznej nauki zawodu.

Pracownik kształcenia zawodowego powinien mieć możliwość:

- zdobycia informacji w zakresie bieżącej sytuacji oraz zmian zachodzących na regionalnym rynku pracy
- pogłębiania wiedzy młodzieży wybierającej przyszły zawód na temat bieżącej sytuacji i przewidywanych zmian w zakresie wielkości i struktury miejsc pracy
- stworzenia platformy współpracy pomiędzy szkołami zawodowymi, pracodawcami i instytucjami rynku pracy służącej zmianie wizerunku szkolnictwa zawodowego i kształceniu pracowników o określonym profilu i kompetencjach zawodowych.

Ważne, zatem będzie poznanie mechanizmów tworzenia planów rozwojowych szkół oraz konstruowania corocznej oferty edukacyjnej, jak również kanałów wymiany informacji z pracodawcami.

Pracownicy kształcenia zawodowego powinni zbadać następujące kwestie:., jakie są i czy istnieją systemy wsparcia dla młodzieży dokonującej wyborów edukacyjnych i zawodowych?; Jakie są podstawowe determinanty dokonywanych wyborów edukacyjnych? Jak młodzież ocenia usługi doradztwa zawodowego?; Jakie są

oczekiwania młodzieży wobec wsparcia instytucjonalnego na etapie podejmowania decyzji o wyborze ścieżki edukacyjnej? Trzeba zaznaczyć, że istotne znaczenia ma nauka przedsiębiorczości w kontekście rozumienia rynku pracy.

Transformacja ustrojowa i zmieniający się rynek pracy ujawniły dysonans między oczekiwaniami tegoż rynku a kształceniem zawodowym. Stanowiło to jedną z podstaw reformy systemu edukacji. W sytuacji wolnego rynku rzadkim zjawiskiem jest wykonywanie jednego zawodu w ciągu całej kariery zawodowej. Do funkcjonowania na rynku pracy coraz częściej potrzebne są zestawy kwalifikacji z różnych obszarów zawodowych. W raporcie o rozwoju społecznym uważa się, że co 5-10 lat konieczna będzie zmiana kwalifikacji zawodowych, a nie tylko miejsca pracy. Ponadto na każdym stanowisku stawiane będą wysokie wymagania ułatwiające znalezienie się na konkurencyjnym rynku pracy.

Zmiany w gospodarce, wywołane przystąpieniem Polski do UE powodują przebudowę rynku pracy.

Projektowane i zachodzące zmiany strukturalne i programowe szkolnictwa zawodowego zakładają m.in. tworzenie w Polsce zintegrowanego systemu kształcenia zawodowego na jednakowych zasadach w systemie szkolnym i pozaszkolnym. Działania te mają na celu zwiększenie poziomu mobilności zawodowej Polaków oraz

powiązanie systemu kształcenia zawodowego z rynkiem pracy. Kształcenie zawodowe stanowi sztandarową dziedzinę działalności edukacyjnej UE, popartą polityką uznawania dyplomów, przepływu pracowników oraz tworzenia nowych miejsc pracy. Przemiany w gospodarce rynkowej spowodowały zmianę celów kształcenia, które są pochodną niespotykanych dotąd jakościowych i ilościowych przemian technicznych, technologicznych, społecznych i ekonomicznych. Inne możliwości na spełnienie się w życiu mają ludzie urodzeni w rodzinach wykształconych, a inne osoby, których edukacja poszczególnych członków rodziny, nie przekroczyła poziomu podstawowego.

W warunkach skoku technicznego i globalizacji produktywność, konkurencyjność i skuteczność gospodarki zależy od wiedzy i umiejętności, co każe uznać inwestowanie w edukację zawodową za jedną z najbardziej efektywnych form działania państwa. Inwestowanie w człowieka, w jego rozwój i kwalifikacje zawodowe stało się obecnie najważniejszym czynnikiem wzrostu gospodarczego. Efektywność wspomnianej inwestycji zależy przede wszystkim od sprawności systemu edukacji zawodowej, pracy szkoły i nauczyciela.

Do podstawowych elementów dobrze skonstruowanego systemu kształcenia zawodowego zalicza się:

- system poradnictwa zawodowego i edukacyjnego, którego zadaniem jest zapewnienie szeroko rozumianej informacji o edukacji i rynku pracy
- dostępność różnych form kształcenia oraz zdobywania kwalifikacji zawodowych
- zapewnienie wysokiego poziomu jakości kształcenia zawodowego.

Kształcenie zawodowe przesuwa się na coraz wyższe szczeble edukacji. Ważny element w edukacji zawodowej i ustawicznej spełniają centra kształcenia ustawicznego i centra kształcenia praktycznego. One właśnie poprzez dobrze przygotowaną ofertę edukacyjną dostosowaną dla różnych poziomów kształcenia oraz potrzeb rynku pracy wraz z planowaną siecią szkolnictwa, kierunków i wielkości kształcenia powinny przyczynić się

do oczekiwanej zmiany.

W poprawie jakości kształcenia niewątpliwie szczególnie nacisk ma być położony na jakość przygotowania zawodowego w wymiarze praktycznym. Konieczna, zatem, jest ścisła współpraca szkoły z podmiotami przygotowującymi do kształcenia praktycznego, kształtującego umiejętności pracy w warunkach zbliżonych do wymagań rynku pracy.

We współczesnej rzeczywistości zatrudniający szuka pracownika przygotowanego do szybkiego, samodzielnego wykonywania konkretnych zadań zawodowych, a także gotowego do ciągłych zmian. Szkolnictwo zawodowe przygotowuje młodych ludzi do pracy w gospodarce, w której systemy jakości zaczynają odgrywać coraz większą rolę. Dostawca usług edukacyjnych ma zaspokoić oczekiwania i potrzeby młodego człowieka.

Koniec XX wieku przyniósł powstanie modelu edukacji ustawicznej, oznacza to zacieśnienie związków między nauką i pracą oraz pojmowanie kariery jako drogi osobistego rozwoju.

Do zadań nowoczesnego kształcenia zawodowego należy kształtowanie umiejętności zawodowych wymaganych przez rynek pracy, które umożliwiają wykonywanie pracy na konkretnym stanowisku. Rosnące wymagania zawodów, ich ewaluacja, powstawanie oraz ich zanikanie wymusza poszukiwanie efektywnych metod kształcenia zawodowego oraz elastycznego traktowania programów nauczania na etapie ich projektowania i wdrażania w systemie szkolnym i pozaszkolnym.

Jedną z głównych strategii wprowadzenia zmian w systemie kształcenia zawodowego są zewnętrzne egzaminy potwierdzające kwalifikacje zawodowe. Podstawą przeprowadzenia powyższych egzaminów są standardy wymagań egzaminacyjnych, stanowiące zbiory umiejętności umożliwiających wykonanie określonych zestawów zadań zawodowych. Przygotowanie uczniów do egzaminu zewnętrznego wymusza na nauczycielu i szkole inne podejście do organizacji i przebiegu procesu kształcenia zawodowego.

Pracownik/ nauczyciel w procesie kształcenia zawodowego powinien być:

- przewodnikiem uczącego się po różnych dziedzinach wiedzy
- organizatorem procesu uczenia się
- doradcą w poszukiwaniu najlepszych dróg samokształcenia.

W Polsce bezrobotni to przede wszystkim ludzie młodzi, w wieku od 18- 34 lat. Osoby te w wyniku braku odpowiedniego przygotowania do procesu poszukiwania pracy zniechęcają się pierwszymi niepowodzeniami, a przede wszystkim nie posiadają wiedzy dotyczącej skutecznego jej poszukiwania. Niepodejmowanie pracy przez dłuższy czas powoduje specyficzne zmiany w sposobie funkcjonowania każdej osoby, poprzez stopniową utratę umiejętności zawodowych oraz uzależnienie się od najbliższych.

Podstawowym zadaniem pracowników kształcenia zawodowego jest wspieranie uczniów przy wyborze ścieżek edukacyjnych oraz przygotowanie do wejścia na rynek pracy. W szybko zmieniającej się sytuacji na rynku pracy młodzież potrzebuje pomocy, aby dokonać racjonalnego przemyślanego wyboru zawodu i podjęcia decyzji, co do drogi rozwoju swojej przyszłości. Polski rynek pracy jest coraz bardziej zorganizowany, obowiązują na nim określone zasady. Jedną z nich jest fakt, że decyzji o poszukiwaniu pracy nie wolno odkładać na ostatni okres kształcenia. Jeśli to możliwe, karierę zawodową trzeba planować odpowiednio wcześniej, przynajmniej na rok przed ukończeniem szkoły, ponieważ szukając pracy nie jesteśmy wtedy zdesperowani koniecznością podjęcia natychmiastowej decyzji.

Należy uświadomić młodzież, że proces poszukiwania zatrudnienia jest długi i trzeba włożyć dużo wysiłku, korzystając z różnych metod i technik, aby znaleźć pracę, która będzie satysfakcjonująca i zgodna z naszymi predyspozycjami i umiejętnościami. Sytuacja wymaga przyjęcia odpowiedzialności za swoje życie, ale i poznanie efektywnych strategii postępowania. Najważniejszym elementem w jej poszukiwaniu jest rzetelne poznanie swoich możliwości, określenie słabych i mocnych stron, zdolności i umiejętności.

Działania pracowników kształcenia zawodowego w zakresie dostosowania oferty edukacyjnej szkół, uczelni i placówek kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy powinny dotyczyć:

- wyrównania szans edukacyjnych uczniów w celu lepszego dostępu do rynku pracy
- edukacji na rzecz społeczeństwa informacyjnego
- rozwoju poradnictwa i doradztwa zawodowego
- podnoszenia jakości kształcenia
- rozwoju systemu kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Bieżącymi zadaniami stojącymi przed podmiotami związanymi z kształceniem zawodowym są:

- monitorowanie oczekiwań na rynku pracy
- doskonalenie jakości kształcenia w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe
- realizacja praktycznej nauki zawodu u pracodawców zapewniających wysoki poziom kształcenia zawodowego
- przygotowanie i ukształtowanie u nauczycieli umiejętności prowadzenia doradztwa zawodowego, a także przeciwdziałania niepowodzeniom szkolnym uczniów
- stworzenie warunków do edukacji zawodowej osób z deficytami oraz niepełnosprawnych.

Aktualna sytuacja młodzieży na rynku pracy jest bardzo złożona. Młodzi nie mogą poprzestać na kształceniu się w jednym kierunku, ale muszą łączyć wiele umiejętności, mieć świadomość ciągłego doskonalenia, być gotowi do zmiany miejsca pracy, a także zawodu.

Opracowała:

mgr Agnieszka Sucharska- Bugajska